

VĂN HÓA TRONG CHÍNH TRỊ VÌ MỤC TIÊU PHÁT TRIỂN CON NGƯỜI

POLITICAL CULTURE FOR THE PURPOSE OF HUMAN DEVELOPMENT

HOÀNG CHÍ BẢO^(*)

Lời tòa soạn:

Được sự đồng ý của GS.TS Hoàng Chí Bảo, Ủy viên Hội đồng Lý luận Trung ương. Tòa soạn đăng bài 1 trong loạt bài về Văn hóa trong chính trị của giáo sư (đã được đăng trên Báo Quân đội Nhân dân đầu tháng 10-2016)

Introduction from the publisher:

As agreed by Prof. Dr Hoang Chi Bao, the Commissioner of Central Theoretical Council, the publisher has posted Article 1 of his series of political culture works (which have been posted in National Army Newspaper in the beginning of Oct, 2016)

Trong Nghị quyết số 33-NQ/TW, ở phần các mục tiêu cụ thể, Đảng ta đã xác định: “Xây dựng môi trường văn hóa lành mạnh, phù hợp với bối cảnh phát triển kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa và hội nhập quốc tế. Xây dựng văn hóa trong hệ thống chính trị, trong từng cộng đồng làng, bản, khu phố, cơ quan, đơn vị, doanh nghiệp và mỗi gia đình”. Điều đó có nghĩa là, cần phải làm cho văn hóa thấm sâu vào mọi lĩnh vực của đời sống, trong phát triển kinh tế - xã hội, trong tổ chức và hoạt động chính trị, cả trong *chấp chính* (lãnh đạo và cầm quyền của Đảng, quản lý điều hành của Nhà nước, kiểm tra, giám sát quyền lực của nhân dân) lẫn *tham chính* (tham gia vào đời sống chính trị của các quan chức và công chức, của công dân và mọi người dân với vị thế, vai trò, thẩm quyền và trách nhiệm khác nhau, phù hợp với từng đối tượng - chủ thể).

Xây dựng văn hóa trong chính trị làm cho văn hóa thấm sâu vào chính trị, nhờ đó chính trị được văn hóa hóa, định hình thành văn hóa chính trị và nền chính trị dân chủ - pháp quyền thực hiện và phát huy quyền làm chủ của nhân dân sẽ là một nền chính trị thấm nhuần sâu sắc bản chất *khoa học, cách mạng và nhân văn*.

Khoa học đòi hỏi phải tôn trọng quy luật khách quan, phải có lý luận tiên tiến dẫn đường để hoạt động chính trị trở nên tự giác, đúng đắn và sáng tạo theo lý tưởng và mục tiêu đã vạch ra. Mục tiêu cao nhất của chính trị dân chủ - pháp quyền là quyền làm chủ chân chính, đích thực của nhân dân, là quyền lực mà nhân dân ủy thác cho Nhà nước phải được kiểm soát để không bị biến dạng, tha hóa bằng chính sức mạnh của nhân dân. Có như vậy, nhân dân mới thực sự là chủ và làm chủ, mới có tự do và hạnh phúc.

^(*) GS.TS. Ủy viên Hội đồng Lý luận Trung ương.

Cách mạng đòi hỏi phải trung thành với lý tưởng phục vụ nhân dân, phụng sự Tổ quốc, kiên định con đường phát triển đã lựa chọn - con đường độc lập dân tộc và chủ nghĩa xã hội, con đường dẫn tới Độc lập - Tự do - Hạnh phúc cho Tổ quốc, dân tộc và nhân dân. Có trung thành với lý tưởng, mục tiêu cách mạng thì mới có đủ dũng khí và bản lĩnh đi đến cùng trong cuộc đấu tranh, vượt qua mọi khó khăn, thử thách và hy sinh trước giặc ngoại xâm lẫn giặc nội xâm, suốt đời *chỉ vì dân chứ không vì mình*, nhất là khi đã cầm quyền, đã có quyền lực rất dễ xa dân, đứng trên dân, rất dễ thoái hóa, hư hỏng trước những cám dỗ của danh và lợi. Làm cách mạng đến nơi (tức là triệt để) thì Đảng cách mạng, người cách mạng phải biết “giữ chủ nghĩa cho vững”, phải “ít lòng tham muốn (ham muốn) về vật chất”. Từ khi Đảng chưa ra đời, Nguyễn Ái Quốc đã hình dung và trù tính như vậy. Đó không chỉ là ánh sáng của trí tuệ khoa học mà còn là sự mẫn cảm đặc biệt của đạo đức, của lẽ sống, sâu xa mà nói, *đó là một bản lĩnh văn hóa, trực tiếp là văn hóa chính trị*.

Nhân văn, đó không chỉ là văn hóa, con người văn hóa, nhân cách văn hóa ở mỗi người cách mạng, mà còn là kết tinh *những giá trị con người*, là *sự tôn trọng nhân cách* của mỗi người, là *sự tinh tế trong ứng xử* giữa người và người, là lòng *nhân ái*, *vị tha* và *đức khoan dung*. Tinh thần khoan dung văn hóa còn hàm nghĩa dân chủ, không lấy mình làm chuẩn áp đặt cho người khác, biết lắng nghe, biết chấp nhận những khác biệt, miễn là những khác biệt ấy không trái với lợi ích chung để văn hóa và con người thống nhất

trong đa dạng, dựa trên sức sáng tạo, hiểu biết, tôn trọng và tin cậy lẫn nhau giữa người với người, tiếp biến để phát triển giữa các nền văn hóa.

Tựu trung lại, chính trị đạt đến *khoa học, cách mạng và nhân văn* là *chính trị thân dân và dân chủ*, là *chính tâm và quang minh chính đại* đúng với ý nghĩa hiện đại của những khái niệm này trong đối xử với người, với việc, với tổ chức, với quần chúng nhân dân và với chính mình.

Thấu hiểu những yêu cầu, đòi hỏi ấy, lại trực tiếp trải nghiệm trong hoạt động chính trị, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã nói: "Chính trị cốt ở đoàn kết và thanh khiết". Người còn nhấn mạnh, phải thanh khiết từ việc nhỏ đến việc lớn. Nói về Đảng - một thiết chế chính trị điển hình, trong thiết chế đó có cả thể chế lẫn con người, Chủ tịch Hồ Chí Minh cũng từng nói: "Đảng là đạo đức, là văn minh". Từ trong kháng chiến chống thực dân Pháp xâm lược, giữa núi rừng Việt Bắc, có lần Người nói với một đồng chí Xô Viết đang có mặt ở đó, tìm hiểu công cuộc “vừa kháng chiến vừa kiến quốc” của Việt Nam, rằng: Đảng chúng tôi cũng đang làm phận sự như một ông Bụt, như Đức Phật với nhân dân mình, có nghĩa là đấu tranh chống cái ác, cái xấu (để quốc thực dân phi nghĩa, phi nhân), thực hành cái Thiện, cái Tốt cho con người, cho đồng bào dân tộc mình và nhân dân các dân tộc khác trên thế giới.

Đó là cuộc chiến đấu hy sinh vì nhân tính, vì lương tri, phẩm giá con người. Như vậy, chính trị không chỉ là vấn đề quyền lực, mà còn là *thực hành khoa học và đạo đức của quyền lực*. Một nền chính trị chân chính vì dân, hướng vào giải phóng và phát

triển con người (cá nhân và cộng đồng) tất yếu phải là nền chính trị nhân văn. Hoạt động chính trị và con người chính trị phải phấn đấu để đạt được *thước đo nhân văn*, phải thấm nhuần các chuẩn mực đạo đức, các giá trị văn hóa.

Cũng như vậy, xây dựng văn hóa trong chính trị là một đòi hỏi tất yếu, làm cho chính trị vì con người, vì dân phải là *chính trị có văn hóa*, chính trị trở thành văn hóa chính trị và sự trưởng thành của mỗi con người chính trị, mỗi tổ chức chính trị, mỗi hoạt động và hành vi chấp chính cũng như tham chính đều phải được đo lường, đánh giá bằng thước đo văn hóa.

Văn hóa ấy lấy đạo đức làm gốc, lấy năng lực trí tuệ làm xung lực phát triển, lấy dân chủ làm lực đẩy (động lực), lấy quan hệ máu thịt giữa Đảng - Nhà nước - Mặt trận và các đoàn thể với nhân dân làm sức sống, lấy quyền và lợi ích của dân làm chỗ đến, là hướng đích. Chỉ như vậy mới có cơ sở để chứng thực rằng, văn hóa không ở bên ngoài mà ở trong kinh tế và chính trị. Sức thấm thấu của văn hóa vào chính trị càng sâu sắc bao nhiêu thì chính trị thấm sâu vào đời sống dân gian như Chủ tịch Hồ Chí Minh chỉ dẫn, càng bền bỉ bấy nhiêu. Xây dựng văn hóa trong chính trị, trong đời

sống chính trị làm cho chính trị phát triển, đáp ứng yêu cầu phát triển bền vững, hiện đại hóa đất nước và phát triển con người, nâng cao vị thế, vai trò chủ thể của nhân dân và chấn hưng dân tộc bằng tất cả sức mạnh nội sinh của văn hóa.

Để xây dựng văn hóa trong chính trị một cách đúng đắn, thiết thực, tận dụng được sức mạnh ưu thế của văn hóa để thúc đẩy dân chủ hóa chính trị, thực hiện đổi mới đồng bộ kinh tế và chính trị, bảo đảm cho *văn hóa được đặt ngang hàng với kinh tế, chính trị, xã hội và thực sự trở thành nền tảng tinh thần của xã hội*, cần phải nhận thức đúng bản chất và đặc trưng của văn hóa; mối quan hệ hữu cơ giữa văn hóa với con người, giữa phát triển văn hóa, phát triển con người với khoa học hóa, nhân văn hóa chính trị. Đây là những vấn đề lý luận cốt yếu của phát triển bền vững từ góc nhìn văn hóa chính trị ở nước ta hiện nay. Nói tới văn hóa là nói tới *hoạt động sáng tạo* của con người và các cộng đồng người thông qua môi trường thể chế, các quan hệ xã hội, các giá trị văn hóa - vật chất cũng như tinh thần, các nguồn lực có thể khai thác để đầu tư cho phát triển mà mục đích sâu xa của phát triển hướng vào phát triển con người, hoàn thiện nhân cách.

Ngày nhận bài: 10-10-2016. Ngày biên tập xong: 21-11-2016. Duyệt đăng: 15/12/2016